

1.

De naamsverklaring van Schinnen, waartoe Wolfhagen en Nagelbeek behoren, is als volgt: ca. 1175 Schinne, 1208 Scinne, 1211 Skines.

Oorspronkelijk een waternaam, verwant met *skîn*- 'schijnen, schitteren'. Een andere theorie gaat ervan uit dat Schinnen in 54 BC bekend was, als een Romeins volk bekend als Sunici, Schineks, oftewel Scynne, denkend aan de plaatsnamen: Schinnen, Schin-op-Geul, Schinveld, Schinheuvel (veldnaam bij Reuver), Sinnich en Opsinnich bij Teuven en Schinroth de oude naam voor Schimmert.

Tacitus vermeldt, dat de Sunici of Schineks, wonende tusschen Aken en de Maas, bureu van Ubiers en Tungri, in 70 na Chr. met Claudius Civilis optrokken tegen de Romeinen. Deze Sunici worden ook wel eens vereenzelvigd met de Sygambren, een invallende stam door Caesar genoemd.

In 70 na Chr. kwamen de Batavieren onder Claudius Civilis in opstand, staken het castellum te Utrecht in brand, verwoestten Xanthen, trokken met de Ubiers het land der Sunici binnen, bestormden Coriovallum (Heerlen), zetten met de Sunici verenigd hun zegetocht voort naar

Trajectum ad Mosam en dwongen met de Treviri den Romeinsen veldheer Labeo de pons Mosae (Maasbrug) prijs te geven.

Ook deze opstand wordt onderdrukt en de Romeinsche heerschappij voor goed bevestigd. Een tijdperk van rust, met als gevolg opbloei en voorspoed op elk gebied, breekt aan. De groote heirwegen en de talloze opulente villa's, over het hele land verspreid, spreken van ongeken- de welvaart en hoogstaande Romeinsche cultuur.

Reinoud Vijverberg en Sophie van Schinne woonden in Nagelbeek 57, een pand uit 1758. Nagelbeek is afgeleid van 'na gen beek'; 'de weg naar de beek', verbasterd tot Nagelbeek, waarbij de 'n' van 'gen' ethymologisch vervangen is door een 'l'.

Het pand bestond uit recent vakwerk in okergeel, met wanden van het vakwerk gedicht met vlechtwerk, dat vervolgens werd dichtgezet met stroleem. Deze stroleem bestond uit een mengsel van 80% stro en maar 20% leem. De rest van de substantie bestond uit een bijmenging van kalk. Alles aangemaakt met water en een scheur gier. De kalk had een functie als bindmiddel, met als bijkomende eigenschap dat het de geur van de gebruikte urine enigszins neutraliseerde. Het water dient eenvoudig om de stroleem voldoende

verwerkbaar te maken. De paardenurine ten slotte, toegepast in kleine hoeveelheden, bevatte ureum, dat niet alleen de droging van de leem enigszins vertraagde, maar samen met het water zorgt voor een vettig huidje. Dat huidje was vrij waterbestendig, wat inhoud dat en goed aangebrachte vulling lange tijd zonder extra bescherming standhield.

Het woonhuis was tot aan de ankerbalk van baksteen. Het stalgedeelte geheel van vakwerk met een bakstenen fundering. Alles is in de oorspronkelijke staat, dat betekende bruine balken en okergele vakken. Zoals in Sweykhuisen aan de Bergstraat 88 en in Sittard aan Ophoven 3.

2.

Ze waren op bezoek bij een tante van Sophie freule Magdalena van Schinne. Zij woonde in het zogenaamde 'Fabritiushuis'. Dit monumentale Fabritiushuis uit de periode 1589 - 1615, met er omheen enkele zeer mooie aanpalende Limburgse hoeves (1754, 1891), vormen de historische kern van het gehucht Wolfhagen. Het Fabritiushuis, vroeger 'Daemenhof' genoemd, werd in 1615 gebouwd in opdracht van schout Hilger Fabritius voor zijn huwelijk met Catharina Gielen (1616). Het Fabritiushuis bestaat uit baksteen met

muizentand-versieringen rondom het huis, omschreven als: bakstenen lijst bestaande uit een laag koppen die onder een bepaalde hoek uitsteken waardoor een reeks spitse tanden ontstaat. Ze worden ook wel kraailaag genoemd. Een geliefde versiering in de renaissance-baksteen-architectuur. Opmerkelijk is de grote band- en rolwerkgevel uit mergel. In de zijgevel zit een aantal kleine ramen leunend op een band van een muizentand-versiering. Het geheel wordt gecompleteerd door een trapgevel en muurankers (1615). Op de binnenplaats leunen de verschillende dakoverstekken zwaar op korbelen. Naast dit U-vormig hoofdgebouw is er nog de aanbouw aan de zijgevel, (gedeeltelijk) opgetrokken uit vakwerk. Aan de voorkant afgezet met een boogpoort met een kalkstenen omlijsting. Deze poortvleugel heeft aan de binnenplaats een uitgekraagde vakwerkverdieping. Gecompileerd met aan beide zijden een klokgevel. In de tot kantoor omgebouwde schuur is het oorspronkelijke eikenhouten gebinte nog geheel aanwezig. Er wonen momenteel twee families in het enerzijds uit vakwerk opgetrokken gedeelte en anderzijds het bakstenen gedeelte van het woonhuis. Het familiewapen van de Fabritius staat op een schoorsteenmantel in een der vertrekken. Dit Fabritiushuis, een 17e-eeuws renaissancehuis, is

een van de oudste monumenten binnen de gemeente Schinnen, en doet thans, zoals gezegd, dienst als kantoorpand en woonhuis.

Het Fabritiushuis lag in Wolfhagen-Schinnen. Het buurtschap 'Wolfhagen' was, zoals in vroegere tijden gebruikelijk, bebouwd aan de hoge zijde van de weg. Een buurtschap van Schinnen. De bebouwing bestaat in hoofdzaak uit grotere boerenhuizen of hoeven. Wolfhagen vormt met zijn oude gebouwen, beemden, akkers en fruitaanplant tegen de Putherberg, een uniek landschappelijk geheel. In dit landelijke buitengebied van de gemeente Schinnen met zijn mooie holle wegen ligt, zoals gezegd, het gehucht 'Wolfhagen'. In de 16^e eeuw is er sprake van ene Jan Wolffs, pachtboer op de Witzenhof te Wolfhagen. Zijn verwanten moeten hier al rond 1500 hebben gewoond. Dit suggereert dat we mogen uitgaan van *Wolveshagen* 'met een levende haag omheinde nederzetting van de persoon Wolf'.

De familie Fabritius was een echte magistratenfamilie. De meeste leden waren scholtis te Schinnen en in andere dorpen. Aan deze omstandigheid ontleent de Scholtissenholenweg zijn naam. Dit is de weg die bij Daemenhof

(vroegere benamen voor Fabritiushuis) een aanvang neemt en in de richting van Wintraak loopt.

Alexander Fabritius, pastoor te Schinnen 1556.

Voorouder van de familie Fabritius te Schinnen (vgl. het Fabritiushuis te Wolfhagen): Hilger

Fabritius, schout en stadhouder te Schinnen 1623.

‘Fabritius is de verlatijnste naam van de familie Timmers, die in oorsprong afkomstig was uit Nuth en Wijnandsrade’. De familie telt nog vele andere schouten zoals J.G. Fabritius, abt van Kloosterrade (Rolduc).

3.

Sophie was klinisch psychologe bij Orbis-GGZ en Rein was medewerker cultuurhistorie bij Dienst Landelijk Gebied te Roermond. Hun beide kinderen gingen naar het Graaf Huyn College in Geleen. Ze hadden een stekje gezocht om te kunnen wonen en hun oog was gevallen op het huis in Nagelbeek, dat ze helemaal in oude luister weer hersteld hadden. Het was hun plekje geworden.

Vertel nog eens van dat oerbos?, vroeg Sophie aan haar tante. Tsja, wat zal ik ervan zeggen. Er woonden mensen in, althans dat heb ik van m’n oma gehoord, die het weer van haar moeder had.

Halfnaakte mensen. Het woud was zo groot dat je er helemaal omheen moest lopen om in Sittard te komen. Het schijnt rond 1600 ontgonnen te zijn. De mensen die er woonden waren zo gek dat ze naar Duitsland zijn gevlucht via de Wintraak. Naar een soortgelijk oerbos tussen Millen, Havert, Höngen, Isenbruch en Tüddern. Niemand heeft ooit nog iets van ze gehoord. Het was een woud dat nog uit de oertijd stamde, zei de freule. Meer weet ik er niet over te vertellen. Ik ga naar het Regionaal Historisch Centrum Limburg te Maastricht, zei Reinoud. Kijken of ze daar wat informatie hebben over dit merkwaardige woud. Ik ben er helemaal door gefascineerd. Ze bedankten de tante voor haar gastvrijheid en gingen met de fiets via het oudste huis, zijnde Wolfhagen 1, uit de 17^e eeuw en de Stationsstraat naar Nagelbeek. Reinoud pakte meteen zijn auto en reed naar Maastricht. Het Historisch Centrum was gevestigd in Maastricht. Dit Regionaal Historisch Centrum ligt op de hoek van de St. Pieterstraat en 'Achter de oude minderbroeders'. Deze laatste straatnaam is niet voor niets gekozen. In ons gebouwencomplex is de oorspronkelijke bestemming als minderbroederklooster nog steeds te zien. In 1234, na toestemming van de bisschop van Luik, vestigen zich Franciscanen in de volksmond 'minderbroeders' geheten, in enkele huisjes aan de

Pieterstraat. Het was een nieuwe orde, kort daarvoor in Italië gesticht door de Heilige Franciscus, met volstreekte armoede als levensideaal.

Door vele gulle giften van de Maastrichtse burgers waren de minderbroeders rond 1300 in staat om te beginnen met de bouw van een kerk. Deze kerk, in laatgotische stijl, is nu een monumentaal herkenningspunt in het centrum van Maastricht, waarin onze publieksruimten zijn ondergebracht. Het huidige complex is het resultaat van ingrijpende verbouwingen in de jaren 1939-1941 en met name in de periode 1991-1996.

Pas in de 15e eeuw was het koor van de kerk klaar. Rond 1485 was de kerk echter alweer een bouwval. Waarschijnlijk zijn toen bij de herstelwerkzaamheden de luchtbogen en contreforten aangebracht en is de kruisgang gebouwd. Na de herovering van de stad door de Spaanse troepen in 1579 werd begonnen met de wederopbouw van het tijdens de oorlog zwaar beschadigde klooster.

Begin 1879 kreeg de rijksbouwkundige Jacobus van Lokhorst de opdracht om de Minderbroederskerk te verbouwen tot archief en bibliotheek. Architect Pierre Cuypers maakte